

SAKSBEHANDLER
Line Bårdseng

VÅR REF.
11/01633-50

ARK. P - Plansaker

248,260, 263-265,268 Bergen kom. - Ho

DERES REF.

INNVÅLGSTELEFON

+47 98202808

DERES DATO

VÅR DATO

26.11.2014

TELEFAKS

+47 22 94 04 04

postmottak@ra.no

www.riksantikvaren.no

Byrådet i Bergen
Postboks 7700
N-50 Bergen

Riksantikvarens standpunkt til alternativ for Bybane mot Åsane

Riksantikvaren viser til møtet den 27.10.2014 med byrådsleder vedrørende Bybanen i Bergen. I ettertid har byrådet gått ut med at Bybanen mot Åsane stilles i bero, og det skal foretas en vurdering av konsepter for løsningen av kollektivtransporten til bydelen. I mellomtiden skal kommunen nå regulere Bybanen vestover, fra sentrum til Fyllingsdalen. Riksantikvaren ønsker likevel å gi en kort oppsummering av våre standpunkt så langt i Bybanesaken.

Riksantikvaren understreker at vi mener Bybanen er viktig for Bergen. Direktoratet påpeker at vi allerede i forbindelse med høring av konsekvensutredningen, har akseptert tunnelløsningen med to alternative innslag enten i Peter Motzfeldtsgate eller i Christies gate, til tross for konflikt med kulturminner. Av de to tunnellingslagene vurderer Riksantikvaren at innslaget i Peter Motzfeldtsgate er bedre enn det i Christies gate. Det vil for disse løsningene være fullt mulig å etablere en underjordisk stasjon for Bybanen ved Fløybanen for å gi en nærhet til Bryggen og Vågsbunnen.

Riksantikvaren har videre vært tydelig på at dagalternativet over Bryggen er alvorlig på grunn av konflikt med kulturminner av nasjonal og internasjonal verdi. Etter vårt syn er det en fare for at Bryggen kan miste verdensarvstatusen etter dette alternativet. Men situasjonen her er avhengig av baneløsningen hva gjelder utforming og hva slags type bane. Dette alternativet forutsetter dessuten flytting av trafikk fra Bryggen til Øvre gate, noe som er en uakseptabel løsning med tanke på de store kulturminneverdiene knyttet til Øvre gate. Vi har særlig vært bekymret over at en bybanetrase krever en oppbygging av banelegemet. Oppbyggingen vil gjøre kontakten mellom Vågen og Bryggen dårligere. Riksantikvaren har ingen oppfatning om hvilken hastighet Bybanen skal ha, men påpeker at hvis det dertil skulle bli behov for gjerder for å ivareta sikkerheten, slik tilfellet er andre steder i Bergen, vil også et gjerde kunne være ytterligere problematisk i forhold til Bryggen som verdensarvsted.

Den 17.6.2014 vedtok bystyret at en trasé basert på dagløsningsalternativet til og med torget og deretter tunnelløsning fra Finnegårdsgate/Vetrlidsallmenningen til Slaktehustomten, skal legges til grunn for reguleringsplanarbeidet. Dette alternativet er ikke konsekvensutredet, da det tidligere har vært ansett som helt urealistisk i forhold til store konflikter, blant annet med kulturminner.

I forkant av dette vedtaket i bystyret ble det utarbeidet en rapport av Etat for Plan og Geodata vedrørende en mulig banetrasé med tunnellingslag i Vetrlidsallmenningen med alternativt innslag i Finnegårdsgaten (18.3.2014). I likhet med Hordaland fylkeskommune, NIKU og

Byantikvaren i Bergen støtter Riksantikvaren konklusjonen i rapporten. Konklusjonen er at alternativet ikke anbefales videreført på grunn av store negative konsekvenser.

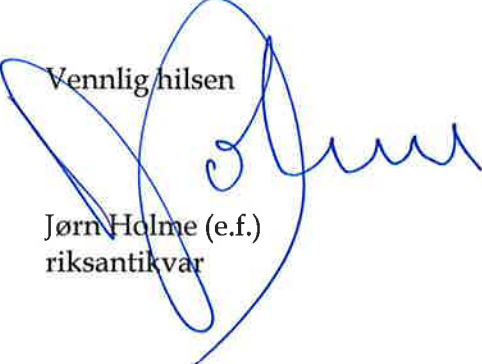
Årsaken til at Riksantikvaren mener dette trasealternativet ikke kan aksepteres, er de alvorlige konsekvensene i forhold til kulturminner og kulturmiljø av nasjonal og internasjonal verdi. Vårt standpunkt i saken kan oppsummeres slik, i prioritert rekkefølge:

1. Bryggen som Verdensarvsted, kan risikere å miste Verdensarvstatus med et tunnelinnslag ved Kjøttbasaren. Særlig er et tunnelinnslag rett ved Finnegården helt uforenlig med verdensarvstatus. Tiltaket vil være sterkt skjemmende for Verdensarvstedet Bryggen.
2. Tunnellinnslag ved Kjøttbasaren vil kunne føre til alvorlig grunnvannssenkning i området og være en fare for stabiliteten for bygningene, herunder Finnegården/Hanseatisk museum. Grunnvannspunktering er allerede et alvorlig problem i Vågsbunnen med setnings-skader for flere bygninger. Arkeologiske kulturlag som formidler etableringen av bryggen i Hanseatisk tid vil også kunne gå tapt ved en slik punktering. Det kan være mulig å kompensere grunnvannspunktering, jf. erfaringene fra SAS-hotellet på andre siden av Bryggen (SAS hotellet punkterte her grunnvannet), men kostnadsfaktoren og usikkerheten knyttet til dette er stor. Regjeringen har til nå bevilget rundt 45 mill. til grunnvannsprosjektet for å redde kulturlagene og minske setningene på Verdensarvstedet Bryggen etter grunnvannsproblemene ved SAS-hotellet.
3. De fredete kulturhistoriske lagene fra middelalderen ved Kjøttbasaren er tykke og verdifulle (de kan være rundt 5 meter tykke). Det vil nok kunne dispenseres i forhold til en bybane, men kostnadene ved utgraving vil være store. Det er påvist bruk av området både i middelalderen og i forhistorisk tid, og området ble utfyllt i løpet av middelalderen. En utgravning vil være tids- og kostnadskrevenende og utgravningene vil måtte strekke seg over flere år.
4. Tunnelinnslag ved Kjøttbasaren vil etablere en barriere mellom Bryggesiden og Vågsbunnen. Allmenningens lesbarhet, integritet og helhetsverdi blir redusert. Et tunnellinnslag i Vetrilidsallmenningen vil dominere opplevelsen av allmenningen, og Fløibanestasjonen som fondmotiv vil svekkes.
5. Kjøttbasaren er et vedtaksfredet kulturminne (i likhet med Hanseatisk museum/Finnegården). Tunellinnslag ved Finnegården eller i Vetrilidsallmenningen vil også være meget uheldig i forhold til dette kulturminnet både visuelt og funksjonelt.

Riksantikvaren mener at konsekvensene for kulturminner av nasjonal og internasjonal verdi ved trasealternativ ved Kjøttbasaren er alvorlige. Forholdet til verdensarvstatus er for oss det desidert viktigste. I møtet redegjorde riksantikvaren kort om Dresden-saken, hvor anlegg av en bro over elven utenfor bykjernen gjorde at Dresden mistet verdensarvstatus. Den saken vil kunne være retningsgivende i forhold til Bybanen og Bryggen.

Riksantikvaren sa i møtet at vi vil innstille på innsigelse til alternativene ved Kjøttbasaren hvis disse ble opprettholdt.

Den siste utviklingen i saken er at Bergen kommune nå vil jobbe med Bybane mot Fyllingsdalen, før evt. Bybane mot Åsane tas opp igjen. Riksantikvaren vil fremover på en rask, god og tydelig måte bidra med innspill i saken der kulturminner vi har ansvar for blir berørt. Det er Bergen som avgjør trasevalg og Bybanens karakter. Vårt ansvar er å komme med kulturminnefaglige råd, og særlig medvirke til at Verdensarvstatusen ikke settes i fare når det gjelder bane mot Åsane.

Vennlig hilsen

Jørn Holme (e.f.)
riksantikvar

Marit Huuse
avdelingsdirektør

Kopi til: Bystyret i Bergen, Postboks 7700, N-50 Bergen
Ordfører i Bergen, Postboks 7700, N-50 Bergen
Byantikvaren i Bergen, Postboks 7700, N-5 Bergen
Hordaland fylkeskommune- Kultur- og idrettsavd., Pb. 7900, 5020 BERGEN

